

XI. Erdélyi Tudományos Diákköri Konferencia – Kolozsvár, 2008. május 23–24.

Talpas Botond
Szorul a nadrágszój...

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem
Természettudományi és Művészeti Kar
Európai Tudományok Tanszék
I. Évfolyam

Témavezető: Dr. Bodó Barna, docens
Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem
Természettudományi és Művészeti Kar
Európai Tudományok Tanszék

KOLOZSVÁR

Szorul a nadrágszj...

Tartalom:

1. Magyar kis-nagyok a harmadik Magyar Köztársaságban
2. Kis pártok élete 2006 után
3. Hogyan tovább kis pártok? Megmaradási lehetőségek...

1. Magyar kis-nagyok a Harmadik Magyar Köztársaságban (16 év folyamata a kis-közép pártok történelmében)

A magyar választási rendszer egy vegyes rendszer:

- Abszolút többségi rendszer (egyénekre leadott szavazatok, 2 forduló)

176 egyéni körzet van Magyarországon, itt ahhoz, hogy egy jelölt függetlenül vagy pártszínekben induljon, 750 ajánlószelvényt kell összegyűjtenie a választópolgároktól. Az egyéni körzetekben a listákkal ellentétben több hangsúly van a jelölt személyén, képességein is.

- Területi pártlistás szavazás, országos 5%-os küszöbvel

146 képviselő a megyei listákról kerül be a parlamentben. Megyei listát, akkor állíthat, ha legalább 2 egyéni körzetben van jelölted (kivételesen Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Pest megye és Budapest, ahol több mint két egyéni jelölt után lehet megyei listát állítani). A megyei listáknál már a kis pártok is néhány mandátumhoz tudnak jutni, pl. 2006-ban az SZDSZ (Szabad Demokraták Szövetsége) 4, az MDF (Magyar Demokrata Fórum) pedig 2 képviselőt szerzett a területi listának köszönhetően. A kis pártok helyzetét nehezíti a 4%-ról 5%-ra emelt bejutási küszöb, illetve az, hogy a kis pártok országos listájukat nem egyesíthetik a kopogatócédulák leadása után.

Az országos lista, más néven kosár, ahol az egyéni jelöltekre és a listákra is leadott szavazatok is számítanak, 64 mandátum osztható ki, amely egy úgynevezett kompenzációs mandátumelosztásra találták ki, hogy a leadott szavazatok és az elnyert mandátumok között ne legyen óriási eltérés. Ahhoz, hogy országos listát tudjon állítani egy párt, legalább 7 megyei listával kell rendelkeznie.¹

A párt neve	Egyéni választókerület		Területi lista		Országos lista		Összesen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
MSZP	102	57,95	71	48,63	17	26,56	190	49,22
Fidesz + KDNP	68	38,64	69	47,26	27	42,19	164	42,49
MDF	0	0,00	2	1,37	9	14,06	11	2,85
SZDSZ	5	2,84	4	2,74	11	17,19	20	5,18
Somogyért	1	0,57					1	0,26
Összesen	176	100,00	146	100,00	64	100,00	386	100,00

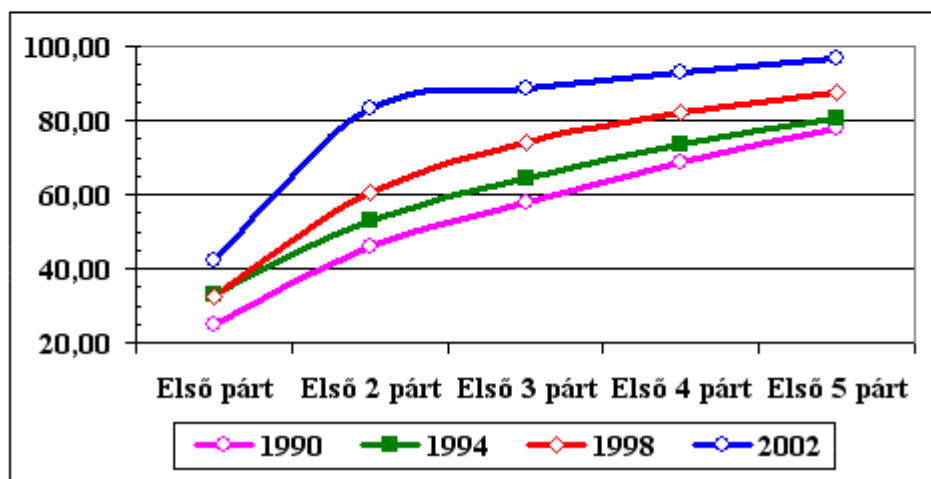
1.2. Mandátumok kiosztása a 2006-os választásokon²

Érdekesképpen megfigyelhető, hogy ha csak az abszolút többségi rendszert alkalmazta volna Magyarország, akkor 2002-ben a Fidesz maradt volna a hatalmon, illetve 1994-ben az MSZP-SZDSZ vezette kormánykoalíció 94%-os támogatottsággal rendelkezett volna a parlamentben, illetve a Fidesz be sem jutott volna az Országgyűlésbe.

A mai magyar két párt rendszer két főszereplője az MSZP, illetve a Fidesz 1998-as választás után egyre erőteljesebben uralja a magyar politikai teret. Két olyan párt, amely 1990-ben a szavazatok csupán 19,84%-át kapta³. 1990-ben a két fő nagypárt az MDF és az SZDSZ együtt is csupán kevesebb, mint 47%-ot birtokolt, vagyis a kis és közép méretű pártok, több mint 53%-al büszkélkedhetett. Ez az arány 1990-2006 között 86%-14% arányra módosult a nagy pártok javára.⁴

A pártrendszer koncentrálódása - listás szavazati arányok alapján

	Első párt	Első 2 párt	Első 3 párt	Első 4 párt	Első 5 párt
1990	24,73	46,12	57,85	68,74	77,69
1994	32,99	52,73	64,47	73,29	80,32
1998	32,25	60,43	74,21	82,09	87,64
2002	42,03	83,14	88,70	93,06	96,95

1.2. A pártrendszerek alakulása (1990-2006)

A nagy pártokon kívül, három fő osztályozási rendszer különíthető el:

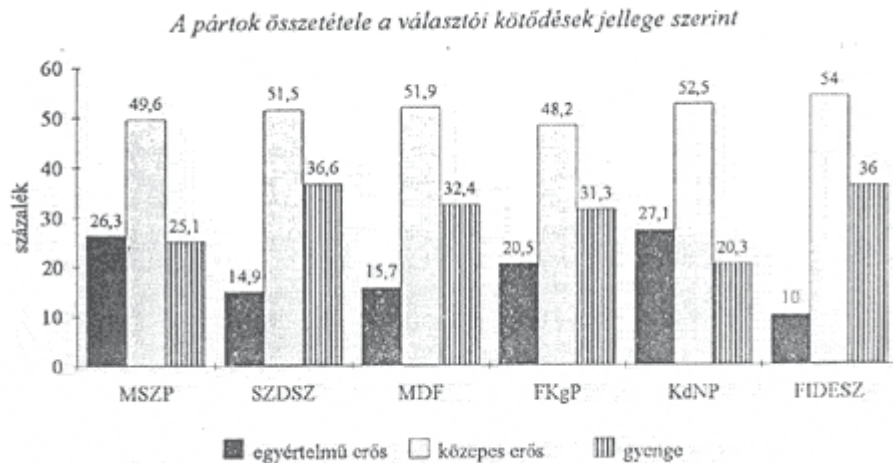
1. Közepes támogatottságú pártok, e pártok 8-15%-os eredménnyel rendelkeznek, illetve szavazóbázisuk is számottevő (ebbe a kategóriába sorolható az FKGP 90-98 között, Fidesz 1990-ben és 94-ben az MDF).

2. Kis támogatottságú pártok, 1-8% között, e pártok jelentkeznek egy statisztikailag kimutatható szavazóbázissal, viszont ez nem közelíti meg a parlamenti küszöböt. Itt viszont a parlamenti küszöb miatt 5% alatti kis pártok egy újabb csoportot alkotnak, mivel e pártok jelentősen korlátozott anyagi helyzettel és média felülettel rendelkeznek (90-ben, listás eredmények szerint: KDNP, MSZMP, MSZDP, Agrárszövetség, VP és a HVK, 1994-ben: KDNP, Fidesz, MP, KP, Agrárszövetség, MIÉP, 1998-ban: SZDSZ, MIÉP, MP és KDNP, 2002-ben: SZDSZ, MIÉP, Centrum és MP, 2006-ban: SZDSZ, MDF és MIÉP-Jobbik).

3. Mikro pártok, vagyis támogatottságuk nem éri el az 1%-ot, így még állami támogatásban sem részesülhetnek, szavazóbázisuk megközelíti a 0-át.

A fenti összesítésből kitűnik, hogy 1990-2006 között a középpártok eltűntek a politikai palettáról, illetve a kis pártok száma 1990-ben még 6 volt, addig 2006-ra ez a felére csökkent. A tendenciát az is szemlélteti, hogy a rendszerváltás után csupán egy pártnak sikerült újonnan bekerülni a parlamentben, 1998-ban a MIÉP-nek. Az 1 és 2 csoport pártjainak jó részére jellemző az erős ideológiai jelenlét (pl. FKGP – agrárpárt, SZSZ – liberalizmus, MIÉP - nacionalizmus)⁵, vagyis rétegpárt lévén valójában fejlődési lehetőségük is korlátolt. Legfőbb ellenségük, pedig a parlamenti küszöb. Például, ha nem módosul az 1990-es választási törvény, ahol 4% volt a küszöb, akkor a Munkáspárt 1998-ban, a MIÉP pedig 2002-ben bejutott volna a parlamentbe.

A két párt rendszer az 1998-as választások után kezdett kialakulni, miután az SZDSZ szabad esése tovább folytatódott, ami az 1994-ben kormányba való belépésnek, Tocsik úgy és a párt holdudvara az egyik legnagyobb volt a szavazóbázishoz képest, így hamar elpártoltak kis félrelépések esetén is a párttól.^{6 7}

1.2. Pártok szavazóbázisa két választás után

Az MDF-nek 1998-ban listán már nem is sikerült a parlamentben bejutnia. Az új parlamenti pártként megjelenő MIÉP-nek a szélsőséges ideológiája miatt nagyon szűk volt a mozgás tere, vagyis egy 2-3% közötti szavazóbázissal rendelkezett, viszont holdudvara nagyon kicsi és elutasítottság szempontjából is az FKGP és Munkáspárttal együtt az élmezőnyben volt.⁸ Így folyamatosan 2002-ig a parlamenti küszöb körül táncolt, amelynek a nagy választási részvétel, illetve a párt kampányhibáinak köszönhetően, a tánc a MIÉP számára a küszöb alatt ért véget.

A részvételüket biztosra mondó,
de a "Kire szavazna Ön..." kérdésre
pártot meg nem nevező választók pártszimpátiái
(százalékarányok)

	7	6	5	4	3	2	1	nem választott
	biztos, hogy erre szavazok						biztos, hogy nem szavazok erre	
Fidesz-MDF	5	8	14	16	10	7	20	20
MSZP	5	11	11	19	11	6	13	24
SZDSZ	1	6	9	17	15	10	18	24
MIÉP	0	1	1	4	4	7	64	19
Centrum	1	1	3	8	10	7	26	44
Munkáspárt	0	2	2	7	8	6	46	29
FKGP	0	0	1	5	4	10	62	18

1.3. Pártszimpátia – 2002

„A magas részvételi arány általában nem kedvez a sem a kisebb pártoknak, különösen azoknak, amelyek elég dogmatikusak ahhoz, hogy törzsszavazóihoz képest vékony holdudvarral rendelkezzenek. Ebben az esetben azonban a legfontosabb, a MIÉP szempontjából önsors-rontó mozzanat a pártelnök elhamarkodott politikai nyilatkozata volt. A jó dramaturgnak tartott Csurka ezúttal csapnivaló forgatókönyvet írt. A választások előtt két héttel már arról nyilatkozott, hogy a második fordulóban 100 helyen visszalépteti jelöltjeit a Fidesz javára. A Fidesz jobbszélének, Kövér Lászlónak tehát nem kellett kiénekelnie a sajtót Csurka szájából. Ha ez a nyilatkozat csak minden hetedik-nyolcadik laza MIÉP szimpatizánst terelt át a Fideszhez, már önmagában is elég volt az 5 százalékos küszöb alulmúlásához. Természetesen nem a vereség fő okaként, de az elkövetett hibát maga a pártelnök is elismerte.”⁹

A Munkáspárt egyszerűen a korstruktúrája kedvezőtlen volt, illetve sokan átpártoltak az MSZP-hez, mivel a Munkáspárt nem volt képes megújulni, illetve elveszett szavazatnak számíthatott esetleg a Munkáspártra leadott szavazat.¹⁰ Bár nagy vihart kavart a két hónap alatt 4%-ot bezsebelő összefogás a Centrum, viszont ez nem volt elég a parlamenti küszöb átlépéséhez. A gyors porondra lépés, számos problémát hagyott maga után, a Centrum csupán 126 választókerületben tudott jelöltet állítani. A Centrum volt az utolsó olyan politikai erő, amely új kis pártként jelentős választási eredményt ért el. 1998-2002-es korszak nagy vesztese az FKGP volt, amely négy év alatt a sok botrány következtében még az 1%-ot sem érte el.

A 2006-es választáson végleg eldőlt, hogy a két nagy párt átvette a politikai szín uralkodását. A 2006 választásra a Munkáspárt és a Centrum is kifulladt, alig tudtak összehozni az országos listaállításhoz szükséges 7 megyei listát, pl. a Munkáspárt nem tudott Pest megyében listát állítani, ahol 2002-ben a harmadik legtöbb szavazatot kapta, Budapest és Borsod-Abaúj-Zemplén megye után, 9356-t. Míg a Centrum Budapesten nem tudott listát állítani, ahol 2002-ben majdnem 3x több szavazatot kapott, mint 2006-ban országosan. Ezen listaállítási problémákhoz hozzájárult a Két nagy párt (pártszövetség) óriási kopogtatócédula gyűjtési akciója, ahol 2002-vel ellentétben nem a gyorsaság. Hanem a mennyiség számított. Mivel az MSZP próbálta a MP és a Centrumot versenyen kívül tartani és az MDF-t erősíteni, míg ez a Fidesznél pont fordítva valósult meg.¹¹ Illetve a Centrum már nem volt a régi szövetség, amit a KDNP, zöldek, MDNP otthagytak átvándorolva új pártokban.(pl. Fidesz-KDNP, MDF). A Munkáspárt is kettészakadt és megalakult a Munkáspárt2006. A választások között a kis pártok az MDF-et és SZDSZ-t leszámítva 1-2% között mozogtak, ami a választásra a MIÉP-et kivéve, aki a Harmadik út MIÉP-Jobbik néven, a Fidesz egykori háttér szárnyából alakult szélsőséges párttal indult együtt, lecsúszott 1% alá (Munkáspárt – 0,41%,

Centrum – 0,32%). A Magyar Demokrata Fórum is csupán egyszer lépte át az 5%-ot a Tárki közvélemény kutató cégnél.¹² Ezért is okozott nem kis meglepetést az MDF parlamentben való maradása, amely egy 0,04%-os hajszálon múlt. Az SZDSZ erősödése inkább az MSZP-ből való átszavazásnak köszönhető. Így a kis pártok választási eredményei, az MDF-t és esetleg az SZDSZ-t leszámítva továbbra is egy szembetűnő tendenciát mutattak, hogy a kis pártoknak egyre kisebb a szavazóbázisuk és egyre fogy a jelentőségük.

2. Kis pártok élete 2006 után

A kis pártok palettája a KDNP külön frakcióba való ülésével, illetve a MIÉP-Jobbik koalíció felbomlásával névleg gyarapodott, viszont a Centrum végleg 1% alá esett, annak ellenére, hogy 2007-ben Kupa Mihály alapító elnök helyében új elnököt választott a párt. A Munkáspárt fiatalítással próbálja megerősíteni magát, jelenleg már 18 ifjúsági alapszervezete van, amely legalább 54 fiatalot jelent.¹³ Persze nem szabad figyelmen kívül hagyni a Magyarországi Munkáspárt 2006 nevű pártot sem, amely sok helyen átvette a MP szavazótáborának bizalmát. A két szervezet között főleg az MSZP-vel való kapcsolat, illetve Thürmer Gyula MP elnök miatt vannak ellentétek. A két kommunista párt a 2006-os önkormányzati választások után, egy-két kis települést leszámítva elvesztett minden politikai pozíciót. A szavazótáboruk is idős, ezért ez is rosszul érinti a két pártot, ezért is tartotta fontosnak Thürmer Gyula a fiatalítást az MP-n belül.¹⁴

A magyarországi szélsőjobboldal is meggyengült kettészakadása után. Viszont a szavazótábor is kettészakadt, a MIÉP továbbra is egy budapesti radikális keresztény rétegre próbál támaszkodni, míg a Jobbik inkább egy militáns, fiatalos vonalat követ. Mindkét alakulat 1-2% körül mozog.

A MIÉP, Jobbik és Centrum azért sikerült megtartani képviselőjét néhány budapesti kerületben, ami azért jobb helyzetet teremt számukra a Munkáspárthoz képest. Érdekesképpen megemlíthető, hogy a XV. kerületben a 90-es évek közepétől még mindig működik az MSZMP, ami a Munkáspártból szakadt ki. A kerületben az MSZMP 1994-től máig jelen van a közgyűlésben, 1994-1998 között a Munkáspárttal közösen is. Az MSZMP jelöltjei 1856 szavazatot gyűjtöttek össze¹⁵, a szavazatok több mint 5%-át, ami a MP fővárosi eredményének a 7x-se.

A parlamentben jelenleg három kis párt tevékenykedik, amely közül a KDNP a legnagyobb, viszont támogatás szempontjából nem kimutatható párt, vagyis nem éri el még az 1%-ot sem. Ennek ellenére legfőbb szövetségesének a Fidesznek köszönhetően számos

önkormányzatnak tagja és politikailag erős, viszont az emberek inkább egyenlőséget tesznek a Fidesz-KDNP között, mivel politikailag egy-két kivételt leszámítva közös álláspontot fogalmaz meg a Fidesszel, ezért a KDNP nem is sorolható a kis pártok közé, illetve itt folyamatot sem lehet elemezni, mert minden összefüggésben van a Fidesszel.

Ilyen alakulat azért a baloldalon is megtalálható, ez az MSZDP, amely parlamenti képviselővel is rendelkezik, illetve egy-két helyi konfliktus miatt¹⁶, külön listán sikerült önkormányzati testületbe kerülnie a pártnak az Szegeden és Nagykanizsán is.

A két parlamenti kis párt megközelítőleg ugyanolyan eredményt ért el, viszont az SZDSZ a 2006-os önkormányzati választásokon, végképp egy budapesti párttá szűkült. Elvesztette Békéscsabát, Szekszárdot és Veszprémet is. A körúton belüli párt, csupán egy néhány kis településen sikerült megmaradnia (pl. Budaörs). A polgármesteri székek elvesztése nem jelentette a párt vidéki megszűnését, mivel több megyében továbbra is képvisellel rendelkezik, illetve sikerült megtartani a budapesti főpolgármesteri széket, illetve két kerületi polgármesterséget.

Az MDF inkább kis százalékokkal, de sokkal több településen juttatott képviselőket a testületekben.

3. Hogyan tovább kis pártok? Megmaradási lehetőségek...

Sok minden nem kedvez Magyarországon a kis pártoknak, például a politikai megosztottság, a magas parlamenti küszöb, részvételi arány, társadalmi berendezkedés, a 176 egyéni körzet, kevés ismert arc, stb. viszont több tényező is megtalálható a magyar politikában, amely akár a kis pártok előnyére is válhat.

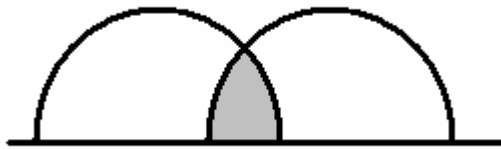
Tényezők, amely a kis pártoknak kedvezhetnek a jövőben:

a. MSZP és Fidesz gyűjtőpárt jellege

Az MSZP és a Fidesz, nem tekinthető tömegpártnak, hanem gyűjtőpártnak, mivel szavazóbázisukban megtalálható minden társadalmi csoport, a pártszervezetek gyengék, tagságuk kis mértékű, például a Kolozs megyei RMDSZ (Romániai Magyar Demokrata Szövetségnek) több fizető taggal rendelkezik, mint a Fidesz vagy az MSZP.

A gyűjtőpárt jellegnek egy nagy hátránya a választási piac nyitottsága, amely a szavazók ingadozását vonja maga után, vagyis inkább a mérlegelő szavazó jellemző a két pártra.¹⁷

A két nagypárt az utóbbi időben folyamatosan törekedett a tömegpárttá való átalakulásra, ezért jelentek meg a polgári körök, ATV, stb. Mivel a két nagypártban megtalálható egy pár tömegpártra jellemző motívum ezért én a magyarországi politikai piacot nem tekinteném teljesen nyitottnak. Ezt az elgondolást támaszthatja alá az a tendencia, hogy ha az egyik nagypárt veszíteni kezd a támogatottságából, akkor először a bizonytalanok tábora nő és csupán egy második körben kezdenek a választók átvándorolni az ellentáborhoz.¹⁸ Ezért is tekinthető a politikai piac inkább szűknek.

3.1. Politikai piac: szűk¹⁹

A Szonda Ipsos cég 2008. áprilisi méréséből kiderül, hogy a Fidesz 3,1 millió támogatót tudhat maga mögött, míg az MSZP 1,2 milliót²⁰, ami összesen 4,3 millió és kis híján eléri a 2006-os választáson kapott 2,2-2,3 milliós szavazat szintjét, amelyet a két nagy pártra leadtak.²¹ Az adatokból kitűnik, hogy a 2006-2008-as időszakban, a két nagypárt között lévő szűk politikai piacról nem tudtak jelentős szavazót magukhoz csábítani a kis pártok.

b. Politikai törésvonalak²²

A kis pártokra, inkább jellemző a rétegpárt, illetve erősen ideológiai beállítottság (pl. FKGP – rétegpárt, MP – ideológia.). Ezért a kispártok a nagy gyűjtőpártokkal ellentétben sokkal könnyebben képesek megfelelni egy adott politikai törésvonal táborának. Ezt a veszélyt a két nagypárt is érezte, például, ezért élesztette újra a Fidesz a KDNP, illetve ezért kötött szövetséget az MSZP az MSZDP-vel, hogy bizonyos törésvonalak mentén neki ne kelljen megszólalni, viszont szatellit pártja véleményt formálhat egy adott témáról, amely nem jár a politikai tábor szimpátia csökkenésével. Pl. az élettársi kapcsolat kérdésében nem a Fidesz, hanem a KDNP szólalt fel.²³

Magyarországon a következő törésvonalak mentén erősödhetnének meg a kispártok:

- A vallás.
- Vidék-főváros konfliktus
- Osztálykonfliktus

- Társadalmi konfliktus
- Nyelvi és etnikai tagoltság

A vallás konfliktusából, vagyis az egyház szerepe a modern államban, két kispárt erős véleményt már megfogalmazott. Az egyik a KDNP, illetve az ellentábor képviselője az SZDSZ. KDNP-SZDSZ ellentétek: egyházi iskolák finanszírozása, homoszexuálisok kérdése. Ezen kérdések napirendre való tűzésével mindkét kispárt jelentős szavazat növekedéssel számolhatna jövőben. (Ezt a KDNP már meg is tette az élettársi kapcsolatokat legalizáló törvény alkotmánybíróságon való megtámadásával.²⁴)

Vidék és főváros közötti törésvonalnak jelenleg nincs szereplője, habár az FKGP és az SZDSZ, akár a MIÉP szavazóbázisában megfigyelhető volt egy inkább vidéki, vagy inkább fővárosi szavazótábor, viszont ez politikájukban annyira nem volt szembevetendő. Ezen a törésvonalon szabad mozgástere van a pártoknak, amely betöltésére voltak is kezdeményezések, például a Magyar Vidék és Polgári Párt 2006-ban.²⁵

Az osztálykonfliktus inkább a Munkáspárt politikájában lelhető fel, az MP szavazóira jellemző a panel-szavazó, viszont a társadalmi berendezkedés változása, az osztálykonfliktus a napi politikában való jelenléte jelentékeny.

Társadalmi konfliktus terén megfigyelhető, hogy a Fidesz még inkább a fiatalok, addig az MSZP inkább az idősök között népszerű. A társadalmi szinteknél is a kispártok rétegpártként létrejöhetnek, megerősödhetnek. Az SZDSZ például a fiatal szavazók körében az átlagosnál nagyobb támogatással rendelkezik. Viszont Közép-Európára jellemzőek a Nyugdíjas pártok, amelyek például Szlovéniában kormányon is van,²⁶ de Horvátországban is parlamenti párt.

3.2. MSZP és Fidesz támogatottsága a szavazók kora szerint

Nyelvi és etnikai tagolódás függvényében Magyarországon főleg a roma kisebbségnek vannak nagy lehetőségei. A roma kisebbség a 2006-os választásokon, már saját önálló párttal

rendelkezet, igaz a párt eredménye jelentéktelen volt. A többi magyarországi kisebbség is próbált többször együtt indulni a választásokon, viszont a nagy különbségek és érdekellentétek miatt eléggé eredménytelenek ezek az együttműködések, illetve a magyarországi kisebbségek kulturálisan és társadalmilag is integrálódtak a magyar nemzetben, ellentétben a romániai magyarokkal.

A parlamentben jelenlévő két kis párt közül az SZDSZ volt kormánytag, amely a jelenlegi reformok, megszorítgatási intézkedéseknek köszönhetően, amelyből az SZDSZ személyesen, miniszterei révén keménye kivette a részét, ami az SZDSZ népszerűségén is meglátszik, amely 2-3% között mozog.

Az SZDSZ lehetőségei a megerősödés terén eléggé korlátolt, pont a kormányban való szereplés miatt, viszont az újonnan kialakult helyzetben, ha képes magáról egy önálló képet kialakítani akár jól is jöhet a szakítás az MSZP-vel.. Viszont ha a párt nem tud kitörni a budapesti nagy körút gyűrűjéből, nagyon hamar teljesen eltűnhet a vidéki politikai életből. Ha vidéken képtelen egy önkormányzatban jelen lenni, akkor érdektelenné válik az új generáció felé, illetve a szavazók számára is, mivel a magyar szavazókra jellemző, hogy az erős alakulatra szavaznak inkább²⁷, ez a trend is hátrányosan érinti nem csak az SZDSZ-t, hanem a többi kis pártot is. „A magyar választót csak a viharos XX. század is arra szocializálta, hogy egyrészt jobb az erőshöz tartozni, másrészt nem racionális dolog elvesztegetni az értékes szavazatot.”

A másik kis párt az MDF, amely két ciklusban is kormánypárt volt (1990-1994 és 1998-2002 között), viszont a párt nem volt mentes a feldarabolódástól (pl. MIÉP, Magyar Piacpárt, MDNP, NDF), gyakran kevesebb, mint 10 fős képviselői csoporttal rendelkezett. A párt megpróbálta betölteni egy jobboldali, centrista szerepet a magyar politikai palettán. Itt még a Centrum említhető meg, amely ugyanezt a szerepet próbálja betölteni, viszont valamelyest balról közelítve a dolgokhoz. A Centrum és az MDF egy olyan irányvonalat választott, amelyet annak ellenére, hogy a bal-jobb felosztásban az emberek nagy része a centrumhoz húz²⁸, nem sikerült kellő szavazótáborot összehoznia.

„Pro primo: a görögök óta tudjuk, az emberek döntő többsége az arany középutat választja. Számptalan kutatás eredménye, hogy például a bal-jobb skálán az emberek döntő többsége középre, sorolja magát (pl. az 1-től 9-ig tartó skálán a 4-5-6 valamelyikét, választja). Ez azonban nem jelenti, hogy nagy részüknek ne lenne (akár csak aktuális) pártpreferenciája.

Pro secundo: úgy a balközép, mind a jobbközép a centrumszavazatokért küzd, mára mindkét nagy politikai alakzat néppárttá vált, minden társadalmi réteg számára rendelkezik érvényes mondanivalóval.” Ebben a szektorban az MDF 5,04%-át sem tekinthetjük teljes

mértékben sikernek a centrum oldalon, mivel neve, múltja sokat hozott a pártnak. A Centrum Párt 2007-ben megpróbált megújulni, illetve lekoptatni a Kupa Mihály pártja képet. A párt valójában ismét a 0-ról kell újra építkeznie, 0,33%-ról. Kérdés, hogy van-e innen visszaút. Viszont arról sem szabad megfeledkezni, hogy ha a Centrum indulását a parlamenti választásokon nem akadályozzák meg, esetleg összegyűjti a kopogatócédulákat, a Munkáspártot megelőzve valószínű, hogy a második parlamenten kívül párt maradt volna.²⁹

Az MDF egyik pozitívuma a gyakori médiaszereplés, például a Magyar Televízió Napkelte műsorában a Fidesz-KDNP bojkott következtében. A közvélemény kutató cégek is az utóbbi időszakban a magyar politikai tér harmadik erejeként mérték. Illetve egyetlen esélyes kispárt, amelynek esélye van a parlamenti küszöb átlépésére, persze ez még mindig elmarad a pártelnök, Dávid Ibolya által beígért, áhított 10-15%-tól. Az MDF megerősödésében fontos szerepet játszhat a konzervatív liberális tábor esetleges elpártolása a Fidesztől, viszont tömeges elmozdulások nem kimutathatóak. Bár szavazótáborra, továbbra is jellemző a közepes városi lakosság, illetve a diploma.

A nemzeti oldalt a Fidesz nagyon ügyesen képes volt integrálni, így a Csurka párt(MIÉP) képtelen 1-2%-ról elmozdulni, ez a réteg főként Fidesz nemzeti vonalából kiábrándultakat jelenti. A Fideszhez közelebb álló, jövőjét tekintve jobb perspektívákkal rendelkező Jobbik is a támogatottság hiányával küzd, hiába alapított Magyar Gárdát, hiába vette elő a cigány kártyát, mégis ez nem volt elég 1%-nál többre.

A baloldalon meglévő néppárt stílusú MSZP is pont ilyen viszonyokat alakított ki az idők folyamán a szélső bal palettán.

Következtetés képen levonható, hogy a kispártok legnagyobb ellensége a parlamenti küszöb. Az MDF, SZDSZ-n kívül egyik kis párt sem rendelkezik akkora szavazóbázissal, infrastruktúrával s anyagi háttérrel, hogy a 2010-es választásokon labdába rúgjon. Sőt egyes múlttal rendelkező pártok is végleg eltűnhetnek, ha 2010-ben sem érik el az 1%-ot.(pl. MIÉP, MP, FKGP)

Rövidtávon nem várható a politikai paletta feldarabolódása, viszont az MDF esetleg megerősödésével, esetleg egy új rétegpárt létrejöttével (pl. zöldek) több színűvé válhat a magyar politikum.

¹ Függelék(lásd. a forrás végén)

² A pártrendszer alakulása 1990-2006, www.vokscentrum.hu ,

³ Választástörténet – 1990, <http://www.vokscentrum.hu/>,

1990. 3. táblázat
Választási eredmények pártok szerint – I. forduló

Pártkód	A párt neve	Egyéni		Listás	
		N	%	N	%
101	Agrárszövetség	140 347	2,83	154 004	3,14
103	Fiatal Demokraták Szövetsége	235 558	4,75	439 481	8,95
104	Független Kisgazdapárt	529 270	10,67	576 256	11,74
107	Hazafias Választási Koalíció	167 033	3,37	91 910	1,87
108	Kereszténydemokrata Néppárt	286 318	5,77	317 183	6,46
111	Magyar Demokrata Fórum	1 186 668	23,93	1 213 825	24,72
114	Magyar Néppárt	42 823	0,86	37 047	0,75
115	Magyar Szocialista Munkáspárt	131 422	2,65	180 899	3,68
116	Magyar Szocialista Párt	526 180	10,61	534 898	10,89
117	Magyarországi Szociáldemokrata Párt	104 010	2,10	174 410	3,55
124	Szabad Demokraták Szövetsége	1 077 386	21,73	1 050 452	21,40
129	Vállalkozók Pártja	81 628	1,65	92 689	1,89
	ASZ-HVK	13 049	0,26		
	ASZ-SZFV	12 958	0,26		
	MSZP-ASZ	2 255	0,05		
	SZDSZ-FIDESZ	29 113	0,59		
	SZDSZ-FIDESZ-KDNP	6 473	0,13		
105	Független Magyar Demokrata Párt	4 617	0,09	2 954	0,06
113	Magyar Függetlenségi Párt	2 129	0,04	2 143	0,04
118	Magyarországi Szövetkezeti és Agrárpárt	5 882	0,12	4 945	0,10
119	Magyarországi Zöld Párt	19 434	0,39	17 951	0,37
121	Nemzeti Kisgazda Párt	12 366	0,25	9 944	0,20
123	Somogyi Keresztény Koalíció	5 029	0,10	5 966	0,12
125	Szabadságpárt	4 342	0,09	2 814	0,06
106	Független Szociáldemokrata Párt	7 564	0,15		
112	Magyar Dolgozók Demokratikus Centrum Pártja	973	0,02		
110	Magyarországi Cigányok Szociáldemokrata Pártja	613	0,01		
120	Nemzedékek Pártja	1 762	0,04		
126	Szent Korona Társaság	1 906	0,04		
127	Szövetség a Faluért, a Vidékért	3 092	0,06		
102	TEDISZ - FÉDISZ	3 759	0,08		
128	Természet- és Társadalomvédők Szövetsége	1 284	0,03		
130	Vidéki Magyarországiért Párt	690	0,01		
99	független jelöltek	312 997	6,31		
	Összesen	4 960 930	100,00	4 909 771	100,00

⁴ A pártrendszer alakulása 1990-2006, www.vokscentrum.hu ,

⁵ Kardos József, Simándi Irén, Európai Politikai Rendszerek, Magyarország, Pártok és programok. Osiris Kézikönyvek, 2002, 497-506

⁶ Csizmadia Ervin, Szabad demokraták: választási mélyrepülés, Parlamenti választások 1998. Politikai szociológiai körkép. MTA PTI - Századvég, 152-160

⁷ Gazsó Ferenc-Stumpf István: Pártok és szavazóbázisok két választás után, Társadalmi Szemle, 1995/6, 3-17

⁸ Ami a pártok támogatottsági adatai mögött van, Magyar Gallup Intézet kutatása, 2002

⁹ Hubai László: Területi eltérések a 2002. évi parlamenti választásokon, Magyarország politikai évkönyve 2002-ről. Szerk.: Kurtán Sándor, Sándor Péter, Vass László, Bp., 2003., Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány. 1000–1026.

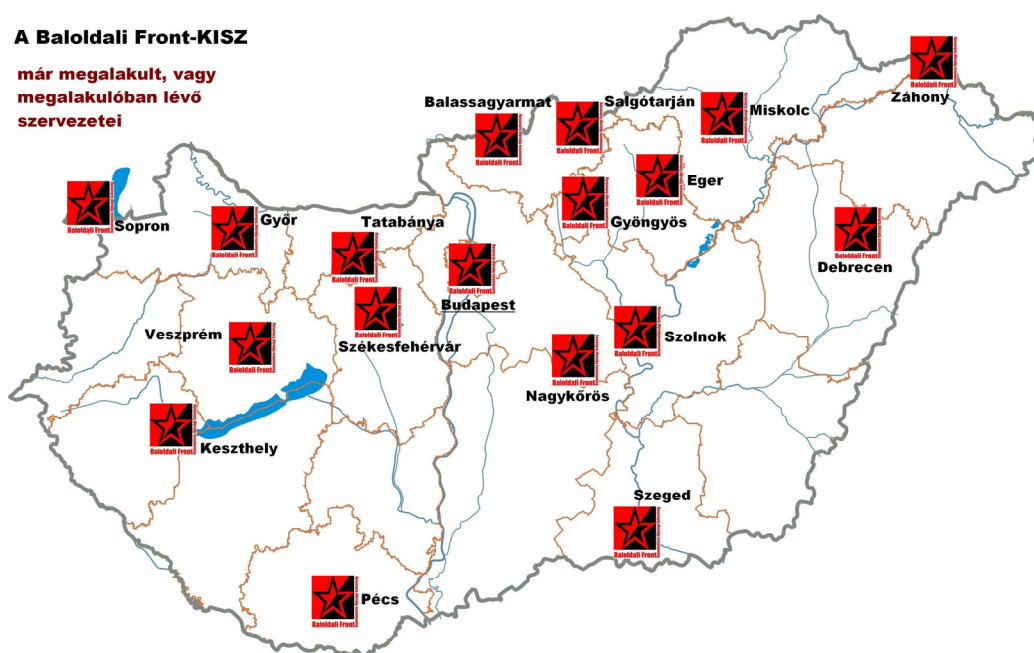
¹⁰ Hubai László: Területi eltérések a 2002. évi parlamenti választásokon, Magyarország politikai évkönyve 2002-ről. Szerk.: Kurtán Sándor, Sándor Péter, Vass László, Bp., 2003., Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány. 1000–1026.

„A kiélezett politikai küzdelemben a potenciális szavazó bázis nem kis része, akár harmada is átszavazhatott a kormányváltást garantáló MSZP-re. Nem kedvezett a pártnak a tagság korfájának továbbra is kedvezőtlen alakulása, s arra is kevés a példa, hogy egy egyre kevésbé sikeres párt élén ugyanaz a személy maradjon.”

¹¹ Bogád Zoltán, Bohus Péter, Spirk József: Beindult a kopogtatóbiznisz, A riválisom riválisának gyűjtöm a cédulát <http://index.hu/politika/belfold/ced0221p/>

¹² Pártok támogattságának alakulása a biztos pártválasztók körében 2000 és 2007 között, http://www.tarki.hu/hu/research/elect/ppref_table_03.html

¹³ A Baloldali Front alapszabályzata, <http://baloldalifront.hu/alapszabaly.htm>

„IV. rész – Szervezeti és működési rend

1.§ - A helyi csoport

a.) Helyi csoportot legalább 3 tag alapíthat. Egy településen (fővárosi kerületben) csak egy helyi csoport működhet. Több településen működő tagcsoportok is alkothatnak egy helyi csoportot.”

¹⁴ Thürmer Gyula: Az idő sürget – 18 éves a Munkáspárt, http://www.kommunista.net/hir/munkaspart_18_eves_unnepseg

„A nagy létszám, az első sikerek elfedték problémáinkat. Hiába volt több száz önkormányzati képviselőnk, nem tudtuk kamatoztatni a párt erősítésére. Nem figyeltünk oda a fiatalok felnevelésére, az időben történő váltásra. A közös múlt miatt mindig azt hittük, vagy legalább is nagyon sokan azt hitték, hogy a szocialistákkal kell mennünk. A valóság az, hogy a mi vörös színeinkkel és Kádár János nevével egy nagytőkés párt élt és él vissza. Ez a tévedés nagyon sokba került nekünk. A párt mindezek ellenére nagy dolgokat vitt végbe. 1995-ben lehetővé tettük a magyar népnek, hogy maga döntse el: akarja-e, hogy Magyarország a NATO tagja legyen? Ez nyílt hadüzenet volt a tőkés Magyarországnak. A helyzetet olyannyira veszélyesnek ítélték, hogy jogi manipulációval saját törvényeiket is átlépték. 2004-ben a kórházak eladása ellen szerveztünk népszavazást. Az MSZP-vel ekkor végleg eltértek útjaink. A privatizációt ugyan nem tudtuk megakadályozni, de a magyar társadalom időt nyert. 2004 nélkül aligha lehetne ma szó újabb népszavazásról. Időközben az „osztályharctól mentesnek” hirdetett ország kezdte lassan felismerni, hogy mit jelent a kapitalizmus. Az emberek a Munkáspárt felé fordultak. Eltűnt a két évtizeddel ezelőtti gyűlölet. Tisztelik pártunkat, hogy mindig a dolgozó emberek mellett állt, nem váltogatott köpönyeget, és nem keveredett bele gyanús ügyletekbe. A körülmények változása felkészületlenül ért bennünket. Azt reméltük, hogy a kedvező hangulat besodorja a pártot a parlamentbe. Nem ez történt! Nem csak azért, mert belső ellenfeleink külső segítséggel soha nem látott támadást indítottak a párt ellen. Azért sem, mert nem vettük észre, hogy már egy másik társadalomban élünk. Mi magunk két évtizeddel idősebbek lettünk. A falvakban már nincsenek szövetségi parasztok, az új gazdákhöz pedig nem jutottunk közelebb. A városokban elfogytak az egykori katonatársak, kollégák, barátok, az új szomszédokat pedig nem ismertük meg. Nem tudtuk összegyűjteni a kopogtató cédulákat. A mindenféle ürüggyel késleltetett fiatalítás megbosszulta önmagát. Amikor váltani kellett, nem volt kivel váltani. 2006-ban új szakaszt kezdtünk. Sokan nem értették, hogy mit is akarunk. Világossá tettük, hogy a pártot már nem lehet arra építeni, amit a szocializmustól örököltünk. Két évtizedig becsülettel éltünk az örökséggel, de vége! Nem lehetünk tömegpárt, ezért felkészült, fegyelmezett, tenni tudó és akaró kommunisták élcsapatára van szükség, amely küzd a tőke ellen. Hamarosan megkaptuk az első kőszőlőt is a tőkés hatalomtól. Elvették a párthelységeinket, bíróság elé állították a párt vezetését. A tőke támadása azonban erősebbé tett bennünket. Rájöttünk, hogy önállóságunkat meg kell őrizni a két tőkés párt, az MSZP és a Fidesz között. Ki kell használnunk a közöttük lévő ellentéteket, és fel kell vállalnunk a tőkés politika által tönkretett nem-proletártegeket is. Azaz, el kell jutnunk a becsapott tanárokhoz, megalázott orvosokhoz, a tönkre tett kis- és középvállalkozókhöz, s természetesen a munkásokhoz, akik közül egyre többen értik meg a multi kizsákmányolás ocsmány és embertelen voltát. Ez új feladat, amihez új módszerek és új emberek is kellenek. Kiadtuk az új Szabadságot, elindítottuk a fiatalok intenzív felépítését és bevonását a vezetésbe. A marxizmus újratanulására biztattuk tagjainkat. Sokat tettünk, de nem eleget! Ha ma kellene próbára tenni erőnket, csődöt mondanánk. Az idő pedig sürget bennünket. A mi iránytűnk a szocialista forradalom, de óránknak a mában kell járnia. A történelem most újra lehetőséget kínál! Ne legyünk hát restek, ne legyünk fáradtak és beletörődöek, használjuk ki! Boldog születésnapot, Munkáspárt!”

¹⁵ Országos Választási Iroda, http://www.valasztas.hu/hu/10/10_0.html,

¹⁶ Bohus Péter, Spirk József: Több helyen szakad az MSZP, <http://index.hu/politika/belfold/iranymszdp07/>

¹⁷ Enyedi Zsolt, Körösi András: Pártok és pártrendszerek, Osiris Kiadó, 2001, 115-116

¹⁸ Társi Közvéleménykutató Intézet, www.tarki.hu

¹⁹ Enyedi Zsolt, Körösi András: Pártok és pártrendszerek, Osiris Kiadó, 2001, 228-229

²⁰ Szonda Ipsos, <http://www.szondaipsos.hu/hu/ipsos/partapr>

²¹ Választástörténet – 2006, <http://www.vokscentrum.hu/>,

²² Enyedi Zsolt, Körösi András: Pártok és pártrendszerek, Osiris Kiadó, 2001, 55-74

²³ A KDNP nem ismerné el az élettársi viszonyt, <http://www.origo.hu/itthon/20080429-az-elettarsakrol-szolo-torveny-megsemmisiteset-keri-a-kdnp.html>

²⁴ Bejegyzett élettársi kapcsolat: megsemmisíténé a törvényt a KDNP, http://www.hirszerzo.hu/cikk/bejegyzett_elettarsi_kapcsolat_megsemmisitene_a_torvenyt_a_kdnp.64714.html

²⁵ Választástörténet – 2006, <http://www.vokscentrum.hu/>

²⁶ Wikipédia Szabadenciklopédia, http://en.wikipedia.org/wiki/Elections_in_Slovenia

Summary of the 3 October 2004 Slovenian

Parties	Votes	%	Seats
Slovenian Democratic Party (<i>Slovenska demokratska stranka</i> , SDS)	281,710	29.08	29
Liberal Democracy of Slovenia (<i>Liberalna demokracija Slovenije</i> , LDS)	220,848	22.80	23
Social Democrats (<i>Socialni demokrati</i> , SD)	98,527	10.17	10
New Slovenia – Christian People's Party (<i>Nova Slovenija – Krščanska ljudska stranka</i> , NSi)	88,073	9.09	9
Slovenian People's Party (<i>Slovenska ljudska stranka</i> , SLS)	66,032	6.82	7
Slovenian National Party (<i>Slovenska nacionalna stranka</i> , SNS)	60,750	6.27	6
Democratic Party of Pensioners of Slovenia (<i>Demokratska stranka upokojenecv Slovenije</i> , DeSUS)	39,150	4.04	4
Active Slovenia (<i>Aktivna Slovenija</i>)	28,767	2.97	-
Slovenia is Ours (<i>Slovenija je naša</i> , SJN)	25,343	2.62	-
Youth Party of Slovenia (<i>Stranka mladih Slovenije</i> , SMS)	20,174	2.08	-
Others	39,398	4.07	-
Hungarian and Italian ethnic minorities			2
Valid votes	968,772		90
Total Votes (turnout 60.64 %)	991,123		
Eligible voters	1,634,402		
Source: [1] 			

²⁷ Hubai László: Területi eltérések a 2002. évi parlamenti választásokon, Magyarország politikai évkönyve 2002-ről. Szerk.: Kurtán Sándor, Sándor Péter, Vass László, Bp., 2003., Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány. 1000–1026.

²⁸ Hubai László: Területi eltérések a 2002. évi parlamenti választásokon, Magyarország politikai évkönyve 2002-ről. Szerk.: Kurtán Sándor, Sándor Péter, Vass László, Bp., 2003., Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány. 1000–1026.

²⁹ A Centrum 17431 szavazatot kapott országosan budapesti lista nélkül, összesen Budapesten 7504 szavazatot gyűjtött be, így valószínű, hogy számos Centrum mellett álló szavazónak lehetősége sem volt 2006 áprilisban, ezt kifejezni.

FÜGGELÉK

1989. évi XXXIV. törvény
az országgyűlési képviselők választásáról

a 2006. évi országgyűlési képviseléválasztáson hatályos szöveg

ELSŐ RÉSZ

A VÁLASZTÓJOG

1. § Hatályon kívül

2. § Hatályon kívül

3. § A választójog gyakorlása a választópolgár szabad elhatározásán alapul.

MÁSODIK RÉSZ

A VÁLASZTÁSI RENDSZER

I. fejezet

Országgyűlési képviselők

4. § (1) Az országgyűlési képviselők száma összesen háromszáznolcvanhat.

(2) Százhetvenhat országgyűlési képviselőt egyéni választókerületben, százötvenkettőt megyei, fővárosi választókerületben (a továbbiakban: területi választókerület) listán választanak. Az egyéni és a területi választókerületben mandátumot el nem ért, országosan összesített szavazatok alapján a pártok országos listájáról további ötvennyolc kompenzációs mandátum kerül betöltésre.

(3) A megyékben és a fővárosban az egyéni választókerületek számát és területi választókerületenként a megszerezhető mandátumok számát tartalmazza.

(4) Az országgyűlési képviselők jogai és kötelezettségei azonosak.

II. fejezet

A jelölés

5. § (1) Az egyéni választókerületben a választópolgárok és azok a társadalmi szervezetek, amelyek megfelelnek a pártok működéséről és gazdálkodásáról szóló törvény rendelkezéseinek (a továbbiakban: párt) - a (2) bekezdésben foglalt feltételekkel - jelölhetnek. Két vagy több párt közösen is ajánlhat és jelölhet.

(2) Az egyéni választókerületben a jelöléshez legalább hétszázötven választópolgárnak az aláírásával hitelesített ajánlása szükséges. A választópolgár csak egy egyéni választókerületi jelöltet ajánlhat és csak abban az egyéni választókerületben, amelyben a lakóhelye van.

(3) A területi választókerületben - területi listán - pártok jelölhetnek. Az a párt állíthat területi listát, amely a területi választókerületben - e törvény melléklete szerint meghatározott számban - az egyéni választókerületek egynegyedében, de legalább két egyéni választókerületben jelöltet állított.

(4) Országos listát az a párt állíthat, amely legalább hét területi választókerületben állított listát.

(5) A pártok közös egyéni választókerületi jelölés alapján - ugyanazon pártok részvételével - közös területi listát, közös területi listák alapján - ugyanazon pártok részvételével - közös országos listát állíthatnak. A (3) és (4) bekezdés tekintetében a területi, illetőleg országos lista állításakor a közös egyéni választókerületi jelölteket, illetőleg a közös területi listákat nem lehet figyelembe venni. Az önálló vagy közös területi, illetőleg országos listák kapcsolhatók.

(6) A területi és az országos pártlistán háromszor annyi jelölt állítható, mint az adott listán megszerezhető mandátumok száma. Ha a bejelentett jelöltek száma kevesebb, mint a lista által elért mandátum száma, akkor a ki nem adható mandátum betöltetlen marad.

(7) Ugyanaz a személy egyidejűleg egy egyéni választókerületben, egy területi listán és az országos listán lehet jelölt. Amennyiben a jelölt az egyéni választókerületben mandátumot szerez, őt a területi listáról, illetőleg az országos listáról törölni kell. Ha a mandátumot a területi listán a jelölt megszerzi, a pártjelölt nevét az országos listáról törölni kell.

(8) Ha a párt listájáról a jelölt kiesik, helyébe a listán soronkövetkező jelölt lép.

(9) Ugyanazon párt egy választókerületben csak egy - önálló, közös vagy kapcsolt - listát állíthat.

6. § Hatályon kívül

III. fejezet

A választás eredményének megállapítása

7. § (1) Az egyéni választókerületben az első választási fordulóban az a jelölt lesz országgyűlési képviselő, aki megkapta az érvényes szavazatoknak több mint a felét, feltéve, hogy a szavazáson a választókerület választópolgárainak több mint a fele szavazott. A választópolgár egy jelőltre szavazhat.

(2) Ha az első választási fordulóban nem szavazott a választókerület választópolgárainak több mint a fele, (a továbbiakban: érvénytelen választási forduló) a második választási fordulóban

a) mindazok a jelöltek indulhatnak, akik az első fordulóban az érvényes szavazatoknak legalább tizenöt százalékát megkapták; ha nincs legalább három ilyen jelölt, akkor az első fordulóban a legtöbb szavazatot elért három jelölt; ha a jelöltek közül bármelyikük időközben visszalép, helyébe másik jelölt nem léphet;

b) képviselő az a jelölt lesz, aki a legtöbb érvényes szavazatot kapta, feltéve, hogy a szavazáson a választókerület választópolgárainak több mint az egynegyede szavazott.

(3) Ha az első választási fordulóban a választókerület választópolgárainak több mint a fele szavazott ugyan, de egy jelölt sem kapta meg az érvényes szavazatoknak több mint a felét, (a továbbiakban: eredménytelen választási forduló) a második választási fordulóban

a) azok a jelöltek indulhatnak, akik az első fordulóban az érvényes szavazatoknak legalább tizenöt százalékát megkapták; ha nincs legalább három ilyen jelölt, akkor az első fordulóban a legtöbb szavazatot elért három jelölt; ha a jelöltek közül bármelyikük időközben visszalép, helyébe másik jelölt nem léphet;

b) képviselő az a jelölt lesz, aki a legtöbb érvényes szavazatot kapta, feltéve, hogy a szavazáson a választókerület választópolgárainak több mint az egynegyede szavazott.

(4) Hatályon kívül

(5) Ha az egyéni választókerületben a választás első vagy második fordulóját azért nem lehetett megtartani, mert nem volt jelölt, időközi választást kell tartani (46. §).

8. § (1) A területi választókerületben a pártok listáinak jelöltjei a leadott szavazatok arányában - e törvény mellékletében írt számítási mód alapján - a szavazólapon szereplő sorrendben jutnak mandátumhoz, feltéve, ha a választópolgároknak több mint a fele szavazott. A választópolgár egy listára szavazhat.

(2) Ha a területi választókerületben az első választási forduló érvénytelen, mert azon a választópolgároknak több mint a fele nem vett részt, a második választási fordulóban mindazon pártlisták indíthatók, amelyek az első fordulóban indultak. A pártlisták jelöltjei a leadott szavazatok arányában - e törvény mellékletében írt számítási mód alapján - jutnak mandátumhoz feltéve, ha a választópolgároknak több mint az egynegyede szavazott.

(3) Ha az (1)-(2) bekezdés szerinti számítást követően a területi választókerületben betöltetlen mandátum maradna, akkor az a lista is mandátumot szerez, amely az egy mandátum megszerzéséhez szükségesnél egyébként kevesebb, de annak kétharmadánál több szavazatot

kapott. Több ilyen lista közül a mandátumot az szerzi meg, amely sorrendben a legtöbb szavazatot kapta. Ha a számítás elvégzése után üres mandátum marad, akkor ezzel a mandátummal az országos listán megszerezhető mandátumok száma növekszik.

(4) A (3) bekezdés szerinti mandátumszerzés esetén az egy mandátum megszerzéséhez szükséges és a ténylegesen elért szavazatszám különbségét le kell vonni a 9. § (2)-(4) bekezdése szerinti országos lista töredékszavazatainak számából.

(5) Az (1) és (3) bekezdésben említett esetben sem kap mandátumot a lista, ha az alábbi feltételeknek nem tesz eleget:

a) A pártlista nem kap mandátumot, ha az azt állító párt területi listái a választópolgárok által valamennyi területi pártlistára leadott és országosan összesített érvényes szavazatok több mint öt százalékát nem érték el. E vonatkozásban összesíteni csak az ugyanazon párt területi listáira leadott érvényes szavazatokat lehet.

ba) A közös lista, illetőleg a kapcsolásban részt vevő listák nem kapnak mandátumot, ha az országosan összesített érvényes szavazatoknak legalább tíz százalékát, kettőnél több párt által állított közös, illetőleg kapcsolt lista esetében legalább tizenöt százalékát együttesen nem érték el. E vonatkozásban összesíteni csak az ugyanazon pártok által, azonos módon összeállított közös, illetőleg kapcsolt listákra leadott érvényes szavazatokat lehet.

bb) A ba) pont szerinti határt elérő listakapcsolásnak vagy közös listának az a tagja, amely az összes területi pártlistára leadott országosan összesített érvényes szavazatok több mint öt százalékát nem érte el, kiesik és nem kaphat mandátumot. E vonatkozásban összesíteni csak az ugyanazon pártok által, azonos módon összeállított listakapcsolásban, illetőleg közös listában részt vevő ugyanazon listákra, illetőleg pártokra leadott érvényes szavazatokat lehet. Ha a listakapcsolásból valamely lista vagy a közös listából valamely párt kiesik, a továbbiakban úgy kell tekinteni, mintha a kiesett lista a kapcsolásban vagy a kiesett párt a közös lista állításában nem vett volna részt, így annak jelöltjei nem szerezhetnek mandátumot.

(6) Azok a pártok, amelyek listáikat kapcsolják, a kapcsolásban részt vevő listákra leadott összesített szavazatok arányában szereznek mandátumot.

(7) Az (5) bekezdés bb) pontja szerinti százalékos határ kiszámításánál a közös listára leadott szavazatokat a 9. § (3) bekezdése alapján az érintett pártok által - országosan egységesen - előzetesen tett nyilatkozatnak megfelelően, ennek hiányában egyenlő arányban kell megosztani a pártok között.

(8) Ha két vagy több párt azonos számú szavazatot ért el, és ezzel a szavazatszámmal mandátumhoz jutnának, de a területi választókerületben megszerezhető mandátumok száma kevesebb, mint az azonos szavazatot elért pártok száma, akkor a lista sorszáma szerinti sorrendben kell elosztani a mandátumokat.

(9) Ha a területi választókerületben a választáson egyetlen pártlistát sem indítottak, a területi választókerületre eső mandátumok felkerülnek az országos listára, és a töredékszavazatok alapján kerülnek kiosztásra.

(10) Ha a területi választókerületben a második választási forduló érvénytelen volt, mert a választópolgárok egynegyede sem szavazott, akkor az első választási fordulóban leadott szavazatokat töredékszavazatnak kell tekinteni, és a betöltetlen területi választókerületi mandátumok az országos listán kerülnek kiosztásra.

9. § (1) Az országos listákon a jelöltek az országosan összesített töredékszavazatok arányában, a bejelentés sorrendjében jutnak mandátumhoz. Töredékszavazatnak minősülnek:

- a) egyéni választókerületben a választás első érvényes fordulójában az olyan pártjelöltekre leadott szavazatok, amelyekkel a választás egyik fordulójában sem szereztek mandátumot;
- b) területi választókerületben - a választás érvényes fordulójában - a listákra leadott olyan szavazatok, amelyek mandátum megszerzéséhez nem voltak elegendőek, illetőleg amelyek mandátum megszerzéséhez felhasznált szavazatszámot meghaladták.

(2) Az egyéni választókerületi jelölt és a területi lista töredékszavazatai felkerülnek:

- a) arra az országos listára, amelyet a jelöltet, illetőleg a listát állító párt állított,
- b) arra a kapcsolt országos listára, amely kapcsolásban a jelöltet, illetőleg a listát állító párt országos listája részt vesz.

(3) A közös egyéni választókerületi jelölt és a közös területi lista töredékszavazatai az érintett pártok által - országosan egységesen - előzetesen meghatározott arányban kerülnek fel a közös jelöltet, illetőleg a közös listát állító pártok (2) bekezdés szerinti országos listáira. A pártok eltérő rendelkezése hiányában a töredékszavazatok felkerülnek:

- a) arra a közös országos listára, amelyet a jelöltet, illetőleg a listát állító pártok indítottak,
- b) arra a kapcsolt országos listára, amely kapcsolásban a jelöltet, illetőleg a listát állító pártok közös országos listája részt vesz.

(4) A kapcsolt területi lista töredékszavazatai felkerülnek arra a kapcsolt országos listára, amely kapcsolásban a területi listát kapcsoló pártok országos listái vesznek részt.

(5) Nem minősülnek az (1) bekezdés szerinti töredékszavazatnak és ezért az országos listán történő mandátumszerzés szempontjából nem vehetők figyelembe - a 8. § (10) bekezdésében foglaltak kivételével - az érvénytelen választási fordulóban leadott szavazatok. Nem számolhatók el töredékszavazatként az olyan területi listára, illetőleg listakapcsolásnak vagy közös listának arra a tagjára leadott szavazatok, amely a 8. § (5) bekezdése alapján nem kaphat mandátumot.

(6) Azok a pártok, amelyek országos listáikat kapcsolják, a kapcsolásban részt vevő listákra jutó töredékszavazatok összesített számának arányában szereznek mandátumot.

HARMADIK RÉSZ

A VÁLASZTÁSI ELJÁRÁS

IV-X. fejezet

A választási kampány

10-45. § Hatályon kívül

XI. fejezet

Időközi választás

46. § (1) Az egyéni választókerületben, ha a választás második fordulója is érvénytelen, illetőleg, ha egyéni választókerületi képviselői megbízatás megszűnt, időközi választást kell tartani.

(2) Hatályon kívül

(3) Az e fejezetben levő eltérésekkel az időközi választásra értelemszerűen kell alkalmazni az általános választás szabályait.

(4) Az időközi választás eredménye nem érinti az országos listák mandátumait.

(5) A területi listán, illetőleg az országos listán mandátumhoz jutott képviselő megbízatásának megszűnése esetén a mandátumot - a listán eredetileg is szereplő jelöltek közül - a párt által megnevezett, ennek hiányában a listán soron következő jelölt szerzi meg. Közös lista esetén - ha a pártok határidőben nem nevezik meg a mandátumot szerző jelöltet -
a) a kiesett képviselőt állító párt által állított, a közös listán soron következő jelölt, ha pedig ilyen jelölt nincs,
b) a közös listán soron következő jelölt szerzi meg a mandátumot.

XII. fejezet

Záró rendelkezések

47. § Hatályon kívül

48. § Hatályon kívül

49. § Hatályon kívül

50. § (2) Felhatalmazást kap a Minisztertanács arra, hogy az egyéni és a területi választókerületek sorszámát, székhelyét és területét megállapítsa.

51. § Hatályon kívül

52. § E törvény mellékletei állapítják meg:

- a) Hatályon kívül
- b) a megyékben és a fővárosban az egyéni választókerületek számát és területi választókerületenként a megszerezhető mandátumok számát;
- c) a területi lista állításához szükséges egyéni választókerületi jelölések számát;
- d) a szavazatösszesítés és a választás eredménye megállapításának számítási módját;
- e)-j) Hatályon kívül
- k) Hatályon kívül

53-55. § Hatályon kívül

56. § (1) E törvény a kihirdetése napján lép hatályba.

(2)-(4) Hatályon kívül

1. számú melléklet [az 52. § a) pontjához]

2. számú melléklet [az 52. § b) pontjához]

Szám	Főváros, megye	Egyéni választókerületek száma	Területi választókerületenként megszerezhető mandátumok száma
1.	Budapest	32	28
2.	Baranya	7	6
3.	Bács-Kiskun	10	8
4.	Békéss	7	6
5.	Borsod-Abaúj-Zemplén	13	11
6.	Csongrád	7	6
7.	Fejér	7	6
8.	Győr-Moson-Sopron	7	6
9.	Hajdú-Bihar	9	8
10.	Heves	6	5
11.	Jász-Nagykun-Szolnok	8	6
12.	Komárom-Esztergom	5	5
13.	Nógrád	4	4
14.	Pest	16	14
15.	Somogy	6	5
16.	Szabolcs-Szatmár-Bereg	10	9
17.	Tolna	5	4
18.	Vas	5	4
19.	Veszprém	7	6
20.	Zala	5	5
	Összesen:	176	152

3. számú melléklet [az 52. § c) pontjához]

Szám	Főváros, megye	Területi választókerületenként azoknak az egyéni választókerületeknek a száma, amelyekben az egyéni jelöltállítás a területi lista állításának a feltétele
------	----------------	--

1.	Budapest	8
2.	Baranya	2
3.	Bács-Kiskun	2
4.	Békés	2
5.	Borsod-Abaúj-Zemplén	3
6.	Csongrád	2
7.	Fejér	2
8.	Győr-Moson-Sopron	2
9.	Hajdú-Bihar	2
10.	Heves	2
11.	Jász-Nagykun-Szolnok	2
12.	Komárom-Esztergom	2
13.	Nógrád	2
14.	Pest	4
15.	Somogy	2
16.	Szabolcs-Szatmár-Bereg	2
17.	Tolna	2
18.	Vas	2
19.	Veszprém	2
20.	Zala	2

4. számú melléklet [az 52. § d) pontjához]

A szavazatösszesítés és a választási eredmény megállapításának számítási módja

I. Egyéni választókerület

1. Érvényes és érvénytelen választási forduló:

a) Érvényes első választási forduló

Érvényes az első választási forduló, ha a szavazáson a választásra jogosult választópolgároknak több mint a fele szavazott.

b) Érvénytelen első választási forduló

Érvénytelen az első választási forduló, ha a szavazáson a választásra jogosultak fele, vagy ennél kevesebb választópolgár szavazott.

c) Érvényes második választási forduló

Az érvénytelen vagy az eredménytelen első választási fordulót [1/b) és 2/b) pont] követő második forduló akkor érvényes, ha a szavazáson részt vett a választópolgároknak több mint az egynegyede.

d) Érvénytelen második választási forduló

Érvénytelen vagy eredménytelen első választási fordulót [1/b) és 2/b) pont] követő második választási forduló érvénytelen, ha a szavazáson nem vett részt a választópolgároknak több mint az egynegyede.

2. Eredményes és eredménytelen választási forduló:

a) Eredményes első választási forduló

Eredményes az az érvényes első választási forduló [1/a) pont], amelyen az egyik jelölt megkapta a szavazatoknak több mint a felét.

-
- b) Eredménytelen első választási forduló
Eredménytelen az az első érvényes választási forduló [1/a) pont], amelyen egyik jelölt sem kapta meg a szavazatoknak több mint a felét.
- c) Eredményes második választási forduló
Eredményes az az érvényes [1/a) pont] vagy az érvénytelen [1/b) pont] első választási fordulót követő második érvényes választási forduló, amelyen a jelöltek eltérő számú szavazatot kaptak.
- d) Eredménytelen második választási forduló
Eredménytelen az az érvényes [1/c) pont] második választási forduló, amelyen a jelöltek azonos számú szavazatot kaptak.
Egyéni választókerületben országgyűlési képviselő az a jelölt lesz, aki az érvényes választási fordulóban megkapta a 2/a) pont vagy 2/c) pont szerinti szavazatszámot.

II. Területi választókerület

1. Érvényes és érvénytelen választási forduló

- a) Érvényes választási forduló
Érvényes az első választási forduló, ha a szavazáson a választásra jogosultak több mint a fele szavazott.
- b) Érvénytelen választási forduló
Érvénytelen az első választási forduló, ha a szavazáson a választásra jogosultak fele, vagy annál kevesebb választópolgár szavazott.
- c) Érvényes második választási forduló
Érvényes az az első érvénytelen fordulót [1/b) pont] követő második választási forduló, amelyen a választásra jogosultaknak több mint az egynegyede szavazott.
- d) Érvénytelen második választási forduló
Érvénytelen az első érvénytelen választási fordulót [1/b) pont] követő második forduló, amelyen a választójogosultak egynegyede vagy ennél kevesebb szavazott.

2. A területi listás választási eredmény kiszámításának előfeltételei:

- a) területi listákra leadott érvényes szavazatok országos összesítése pártonként külön-külön,
- b) azon pártok körének megállapítása, amelyekre leadott szavazatok összege nem haladta meg a törvény 8. § (5) bekezdésében meghatározott százalékos határt.

3. A területi választókerületben az érvényes választási forduló eredményének kiszámítása:

- a) A pártok választási listáira leadott érvényes szavazatok számát össze kell adni (a továbbiakban: összes érvényes szavazat).
- b) A választókerületben megszerezhető mandátumok számához egyet hozzá kell adni (a továbbiakban: osztó).
- c) Az összes érvényes szavazatot el kell osztani az osztóval. Az így kapott hányados az egy mandátum megszerzéséhez szükséges szavazatszám.
- d) Meg kell állapítani az egy mandátum eléréséhez szükséges szavazatok számának kétharmadát (a továbbiakban: kétharmados határ).
- e) A párt választási listájára leadott szavazatok számát el kell osztani az egy mandátum megszerzéséhez szükséges szavazatok számával. Az osztás eredményenkénti egész szám a pártok által elért mandátumok száma, figyelembe véve a törvény 8. § (8) bekezdését is. Az osztás maradéka, továbbá a mandátumot nem eredményező szavazatok a töredékszavazatok.
- f) Ha a mandátumoknak az e) pont szerinti elosztása után még betöltetlen mandátum marad, akkor a töredékszavazatok csökkenő sorrendjében kapnak a pártok mandátumot a kétharmados határig. Ha a választókerületben minden mandátumot betöltötték, akkor függetlenül a kétharmados határtól, több mandátumot elosztani nem lehet. A mandátumot nem eredményező töredékszavazatok - a törvény 8. § (4) bekezdésében meghatározott töredékszavazatok kivételével - az országos listára kerülnek.
- g) A területi választókerületben az f) pontban elvégzett számítás után még betöltetlenül maradó mandátumok felkerülnek az országos listára.

III. A töredékszavazatok alapján az országos listán elérhető mandátumok elosztása

1. Az egyén, a területi választókerületben keletkezett töredékszavazatok [9. § (1) bekezdés], országosan pártonként külön-külön összesíteni kell, figyelemmel a törvény 8. § (4) bekezdésére is (a továbbiakban: a pártra leadott töredékszavazat).

-
2. A pártokra leadott töredékszavazatokat országosan összesíteni kell (a továbbiakban: országos töredékszavazat).
 3. Az országos listán elérhető mandátumok számához (58) hozzá kell adni a területi listán be nem töltött mandátumok számát [II./3 g)].
 4. A töredékszavazatok alapján ki kell osztani az országos listán elérhető mandátumokat. Ennek eljárása a következő: Összeállítunk egy táblázatot, amelynek első sorát a pártokra leadott töredékszavazatok képezik. Minden párt töredékszavazatai alatt képezünk egy számoszlopot, amelynek első száma az adott párt töredékszavazatainak a fele, a következő szám a harmada, negyede stb.
 5. A táblázat segítségével osztjuk ki a mandátumokat. Meg kell keresni a táblázatban előforduló legnagyobb számot. Amelyik párt számoszlopában találjuk meg azt, az a párt kap egy mandátumot. Ezt követően meg kell keresni a következő legnagyobb számot. Amelyik párt oszlopában találjuk, az a párt kap egy mandátumot. Ezt az eljárást folytatjuk, míg ki nem osztjuk az összes mandátumot.
- Ha a táblázatban előforduló legnagyobb szám keresése során egyenlő legnagyobb számokat találunk, akkor a törvény 8. § (8) bekezdése szerint kell meghatározni, hogy melyik párt kapja a mandátumot.

IV. A %-os határ és a területi listán megszerezhető mandátumok kapcsolata

1. A területi listákra leadott szavazatok számát országosan, pártonként külön-külön összesíteni kell (a továbbiakban: a pártra leadott listás szavazatok száma).
2. A pártokra leadott listás szavazatokat összesíteni kell (a továbbiakban: listás szavazatok száma.)
3. Ki kell számítani a pártlistás szavazatok 8. § (5) bekezdésében meghatározott százalékát.
4. Az a párt, amelyik a pártra leadott listás szavazatok száma alapján több szavazatot kapott mint a 8. § (5) bekezdésében meghatározott százalék, megszerzi a területi választókerületben és a töredékszavazatok alapján az országos listáról elért mandátumait.
5. Az a párt, amelyik a pártra leadott listás szavazataival nem haladja meg a 8. § (5) bekezdésében meghatározott százalékot
 - a) elveszti az egyéni választókerületben elért töredékszavazatait,
 - b) nem szerez a területi választókerületben mandátumot,
 - c) nem szerez mandátumot az országos listán.

5-17. számú melléklet [az 52. § e) pontjához]